

Δεοντολογικά ζητήματα κατά την άσκηση της ψυχιατρικής

ΜΑΡΙΑ ΣΑΜΑΚΟΥΡΗ
ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗΣ Δ.Π.Θ.

Δεοντολογία και επαγγελματική συμπεριφορά

- Επαγγελματίας είναι ένα καταρτισμένο άτομο που έχει
  - εξειδικευμένες γνώσεις σε ένα αντικείμενο σημαντικό για την κοινότητα
  - την υποχρέωση να συμπεριφέρεται, όταν παρέχει τις υπηρεσίες του, σύμφωνα με ένα κώδικα δεοντολογίας
- Η προσήλωση στη δεοντολογία έχει προτεραιότητα έναντι της αμοιβής

Δεοντολογία και επαγγελματική συμπεριφορά

- Οι διάφοροι επαγγελματικοί κλάδοι έχουν δικούς τους κώδικες δεοντολογίας

Βασικές αρχές ιατρικής δεοντολογίας

- Στη δυτική Ιατρική, και Ψυχιατρική, οι κώδικες δεοντολογίας βασίζονται στις ακόλουθες αρχές
  - Ωφέλεια
    - Εφαρμόζεις τις ικανότητες σου μόνο για το καλώς-έχειν του ασθενούς
  - Αποφυγή βλάβης
    - Αποφεύγεις να βλάπτεις τον ασθενή

Βασικές αρχές ιατρικής δεοντολογίας

- Αυτονομία

- Σέβεται την ανεξαρτησία του ασθενούς - προτεραιότητα στη σύγχρονη δυτική βιοηθική

- Δικαιοσύνη

- Αποφεύγει προκαταλήψεις που σχετίζονται με ιδιορρυθμίες, συμπεριφορά ή στάση ζωής του ασθενούς

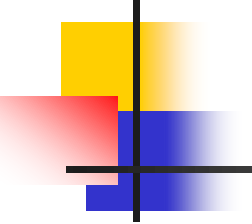
- Οι τρεις πρώτες Ιπποκρατικές

- + εχεμύθεια

Βασικές αρχές δεοντολογίας της Παγκόσμιας Ψυχιατρικής Εταιρείας

- Διακήρυξη της Χαβάης (1977)
- Διακήρυξη της Μαδρίτης (1996)
  - 7 πρότυπα δεοντολογίας (1996)
  - Οδηγίες για εξειδικευμένα θέματα
    - 1996, 1999, 2002, 2005, 2011

-
- Αρχές για την Προστασία Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές και Βελτίωση της Φροντίδας Ψυχικής Υγείας
    - 46/119 Απόφαση Γενική Συνέλευσης ΟΗΕ, 10/1991
  - Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική - **Σύμβαση του Οβιέδο (1997), Ν. 2619/98, αρ. 7**
  - Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία - **CRPD (ΟΗΕ, 2006), Ν. 4074/12**

Διακήρυξη της Μαδρίτης -1

- Ψυχιατρική, ιατρική ειδικότητα
  - πρόληψη ψυχικών διαταραχών
  - την καλύτερη δυνατή θεραπεία των ψυχικών διαταραχών,
  - την ψυχοκοινωνική αποκατάσταση
  - την προαγωγή της ψυχικής υγείας

Διακήρυξη της Μαδρίτης -1

- Οι ψυχίατροι υπηρετούν τους ασθενείς
  - σύμφωνα με τις επιστημονικές γνώσεις και αρχές δεοντολογίας
  - με τις λιγότερο περιοριστικές της ελευθερίας θεραπείες
  - συμβουλευόμενοι τους περισσότερο αρμόδιους, για θέματα που δεν είναι εξειδικευμένοι
  - επιδιώκοντας **ισότιμη κατανομή** των πόρων της υγείας

Διακήρυξη της Μαδρίτης -2

- Είναι καθήκον των ψυχιάτρων
  - ενημέρωση για εξελίξεις
  - μετάδοση νέων γνώσεων στους άλλους
  - διεύρυνση των επιστημονικών ορίων της ψυχιατρικής-για ερευνητές

Διακήρυξη της Μαδρίτης -3

- Η σχέση ψυχιάτρου-ασθενούς
  - αμοιβαία εμπιστοσύνη και σεβασμός
- Ο ψυχίατρος αποδέχεται τον ασθενή ως εταίρο (partner) στη θεραπεία
  - του παρέχει κατάλληλη πληροφόρηση ώστε να λάβει ελεύθερες, ορθολογικές (rational) αποφάσεις
    - σύμφωνες με τις προσωπικές του αξίες και προτιμήσεις

Διακήρυξη της Μαδρίτης -4

- Η θεραπεία πρέπει πάντοτε να είναι προς το **συμφέρον του ασθενούς**
- Δεν εφαρμόζεται **καμιά θεραπεία** εάν ο ασθενής δεν είναι **σύμφωνος**
  - **εκτός** εάν η αποφυγή της θεραπείας θα έθετε σε **κίνδυνο** τον ασθενή ή το περιβάλλον του

Διακήρυξη της Μαδρίτης -4

- Εάν ο ασθενής, λόγω ψυχικής διαταραχής, παρουσιάζει **έκπτωση της ικανότητάς του να κρίνει**, ο ψυχίατρος πρέπει:
  - να διαβουλευέται με την οικογένεια και
  - εάν χρειάζεται να προσφεύγει στη δικαιοσύνη
    - για να διασφαλίζει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και τα δικαιώματα του ασθενούς

Διακήρυξη της Μαδρίτης -5

- Όταν του ζητείται να αξιολογήσει ένα άτομο, ο ψυχίατρος οφείλει κατά αρχήν να το πληροφορήσει και συμβουλεύσει για:
  - το σκοπό της εξέτασης
  - το πώς θα χρησιμοποιηθούν τα ευρήματα
  - τις πιθανές επιπτώσεις της αξιολόγησης
- Ιδιαίτερα αν ο ψυχίατρος ενεργεί ως εντολοδόχος τρίτου (πραγματογνωμοσύνη)

Διακήρυξη της Μαδρίτης -6

- Κάθε πληροφορία που αποκτάται στο πλαίσιο της θεραπείας είναι **εμπιστευτική** και μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποκλειστικά για τη βελτίωση της ψυχικής υγείας του ασθενούς
- Οι ψυχίατροι **απαγορεύεται** να χρησιμοποιούν τις πληροφορίες αυτές για προσωπικούς λόγους, οικονομικά ή ακαδημαϊκά **οφέλη**

Διακήρυξη της Μαδρίτης -6

- **Παραβίαση** του απορρήτου επιτρέπεται:
  - εάν επιβάλλεται από το νόμο, πχ σε κακοποίηση παιδιού
  - εάν υπάρχει σοβαρός **κίνδυνος** για τον ασθενή ή τρίτους

οι ψυχίατροι να **ενημερώνουν πρώτα** τον ασθενή, μόλις είναι δυνατό

Διακήρυξη της Μαδρίτης -7

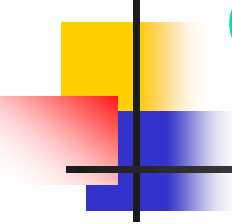
- Δεν είναι δεοντολογικό να διεξάγεται έρευνα με τρόπο που δεν είναι σύμφωνος με τους κανόνες της επιστήμης
  - Επιτροπές Δεοντολογίας
- Ο ψυχίατροι να υπακούουν σε εθνικούς και διεθνείς κανόνες για την έρευνα

Διακήρυξη της Μαδρίτης -7

- Ιδιαίτερη μέριμνα να λαμβάνεται προκειμένου να αξιολογηθεί η ικανότητα των ψυχικά ασθενών να συναινέσουν για τη συμμετοχή τους σε ερευνητικά πρωτόκολλα, επειδή είναι **ευάλωτοι**, όσον αφορά:
  - την αυτονομία τους
  - τη σωματική και ψυχική τους ακεραιότητα
- Να εφαρμόζονται κανόνες δεοντολογίας σε όλους τους τύπους ερευνών
  - επιδημιολογικές, κοινωνιολογικές, συνεργασίας με τρίτους

Διακήρυξη της Μαδρίτης

οδηγίες για εξειδικευμένα προβλήματα

---

1. ευθανασία
2. βασανιστήρια
3. θανατική ποινή
4. επιλογή φύλου
5. μεταμόσχευση οργάνων
6. ψυχίατροι στα μέσα ενημέρωσης
7. ψυχίατροι και διακρίσεις με εθνικά ή πολιτισμικά κριτήρια
8. ψυχίατροι και γενετική έρευνα και συμβουλευτική

Διακήρυξη της Μαδρίτης

οδηγίες για εξειδικευμένα προβλήματα

9. δεοντολογία της **ψυχοθεραπείας** στην ιατρική
10. **σύγκρουση συμφερόντων** σε σχέση με τη βιομηχανία
11. συγκρούσεις συμφερόντων που σχετίζονται με τρίτους
12. παραβιάσεις των κλινικών ορίων και της εμπιστοσύνης μεταξύ ψυχιάτρων και ασθενών
13. **προστασία των δικαιωμάτων των ψυχιάτρων**
14. **αποκάλυψη της διάγνωσης της νόσου Alzheimer και άλλων ανοιών**
15. πολλαπλά καθήκοντα των ψυχιάτρων
16. **δουλεύοντας με ασθενείς και φροντιστές**

Διακήρυξη της Μαδρίτης ευθανασία

- Καθήκον του ιατρού είναι:
  - Η βελτίωση της υγείας
  - Η μείωση του «πόνου»
  - Η προστασία της ζωής
- Καθήκον του ψυχιάτρου:
  - Να είναι προσεκτικός όσον αφορά ενέργειες που μπορεί να οδηγήσουν στο θάνατο, άτομα που δεν μπορούν να προστατεύσουν τον εαυτό τους
  - Να γνωρίζει ότι ο απόψεις των ασθενών μπορεί να διαστρέφονται λόγω της νόσου. Ο ρόλος του είναι να θεραπεύσει τη νόσο.

Διακήρυξη της Μαδρίτης βασανιστήρια

- Ο ψυχίατρος να μην παίρνει μέρος σε βασανιστήρια (σωματικά η ψυχικά), ακόμη και αν ο αρχές τον υποχρεώνουν

Διακήρυξη της Μαδρίτης

Θανατική ποινή

- Να μην παίρνει μέρος σε νόμιμες εκτελέσεις ούτε να συμμετέχει σε αξιολόγηση της ικανότητας, κάποιου προκριμένου να εκτελεστεί

Διακήρυξη της Μαδρίτης επιλογή φύλου

- Να μην παίρνει μέρος σε αποφάσεις διακοπής τη κύηση, με στόχο την επιλογή φύλου

Διακήρυξη της Μαδρίτης μεταμόσχευση οργάνων

- Ο ρόλος του ψυχιάτρου είναι
  - να αποσαφηνίσει θέματα που αφορούν τη μεταμόσχευση
  - να διερευνήσει θρησκευτικούς, πολιτισμικούς, κοινωνικούς και οικογενειακούς παράγοντες
  - να εξασφαλίσει ότι οι αποφάσεις είναι καθαρές και έχουν ληφθεί έπειτα από κατάλληλη πληροφόρηση

Διακήρυξη της Μαδρίτης μεταμόσχευση οργάνων

- Ο ρόλος του ψυχιάτρου είναι
  - Να μην υποκαθιστά τους ασθενείς στη λήψη αποφάσεων
  - Να μην χρησιμοποιεί τις ψυχοθεραπευτικές του δεξιότητες για να επηρεάζει τους ασθενείς
  - Να προστατεύει και βοηθά τους ασθενείς ώστε να αυτοπροσδιορίζονται όσο γίνεται περισσότερο

Διακήρυξη της Μαδρίτης ψυχίατροι στα μέσα ενημέρωσης-1

- Σε κάθε του επαφή με τα ΜΕ ο ψυχίατρος διασφαλίζει ότι
  - οι ψυχικά ασθενείς παρουσιάζονται με τρόπο που διαφυλάσσει την αξιοπρέπεια και υπερηφάνεια τους
  - μειώνεται το στίγμα και οι διακρίσεις
  - διαφυλάσσεται η αξιοπρέπεια της ψυχιατρικής

Διακήρυξη της Μαδρίτης ψυχίατροι στα μέσα ενημέρωσης-2

- Σε κάθε του επαφή με τα ΜΕ ο ψυχίατρος διασφαλίζει ότι
  - δεν κάνει υποθέσεις για την ψυχοπαθολογία οποιουδήποτε
  - τα αποτελέσματα των ερευνών που παρουσιάζονται είναι γενικά αποδεκτά και ότι αυτά παρουσιάζονται με τρόπο που δεν θίγει τους ασθενείς

Διακήρυξη της Μαδρίτης ψυχίατροι και διακρίσεις με εθνικά ή πολιτισμικά κριτήρια

- Οι ψυχίατροι δεν προβαίνουν σε διακρίσεις
- ούτε εμπλέκονται ποτέ, άμεσα ή έμμεσα
- ούτε υποστηρίζουν εθνοκαθάρσεις

Διακήρυξη της Μαδρίτης

ψυχίατροι και γενετική έρευνα και συμβουλευτική-1

- Ο γενετικές πληροφορίες μπορεί να έχουν επιπτώσεις και στην οικογένεια αυτού που έχει υποστεί γενετικό έλεγχο
- Ο ψυχίατρος να διασφαλίζει ότι ο γενετικός έλεγχος έγινε με συναίνεση, έπειτα από πλήρη πληροφόρηση
- Οι γενετικές πληροφορίες να προφυλάσσονται από μη σχετικούς, κακή ερμηνεία ή κατάχρηση

Διακήρυξη της Μαδρίτης

ψυχίατροι και γενετική έρευνα και συμβουλευτική-2

- Οι οικογένειες να ενημερώνονται ότι οι μέχρι σήμερα γνώσεις μας δε είναι πλήρεις και ότι μπορεί να αναθεωρηθούν στο μέλλον
- Τα εργαστήρια να είναι αξιόπιστα
  - να διασφαλίζουν την ποιότητα και
  - να παρέχουν δυνατότητα για γενετική συμβουλευτική

Σύγκρουση συμφερόντων σε σχέση με τη φαρμακοβιομηχανία

- Προσοχή σε αποδοχή δώρων που μπορεί να επηρεάσει την επαγγελματική συμπεριφορά
- Σε κλινικές έρευνες, αποκάλυψη σε επιτροπές ηθικής & συμμετέχοντες των οικονομικών και άλλων υποχρεώσεων προς τον χρηματοδότη
- Μεγάλη προσοχή στην ενημερωμένη συναίνεση

Σύγκρουση συμφερόντων σε σχέση με τρίτους

- Διεύθυνση οργανισμού, μέτοχοι εταιρείας, ασφαλιστικοί οργανισμοί
- Προηγείται το συμφέρον του ασθενούς

Διακήρυξη της Μαδρίτης

προστασία των δικαιωμάτων των ψυχιάτρων-1

- Ο ψυχίατρος
  - Να προστατεύει το δικαίωμά του να θεραπεύει και να συνηγορεί υπέρ των ασθενών του
  - Να έχει το δικαίωμα να ασκεί την ειδικότητά του στο καλύτερο δυνατό επίπεδο, σε συμφωνία με καλές κλινικές πρακτικές και ιατρική βασισμένη σε αποδείξεις

Διακήρυξη της Μαδρίτης

προστασία των δικαιωμάτων των ψυχιάτρων-2

- Ιστορικά αλλά και στις μέρες μας,
  - ολοκληρωτικά καθεστώτα ή
  - οικονομικά συστήματα που ενδιαφέρονται αποκλειστικά για το κέρδος
- ασκούν πιέσεις ώστε οι ψυχίατροι να
  - γνωματεύσουν εσφαλμένα για να βοηθήσουν το σύστημα αλλά να βλάψουν τα άτομα που αξιολογούνται

Διακήρυξη της Μαδρίτης

προστασία των δικαιωμάτων των ψυχιάτρων-3

- Οι ψυχίατροι επίσης υφίστανται το στίγμα και μπορεί να γίνουν θύματα διακρίσεων
- Είναι καθήκον και δικαίωμα των ψυχιάτρων
  - να ασκούν το επάγγελμά τους και
  - να συνηγορούν για τις ιατρικές ανάγκες και τα πολιτικά δικαιώματα των ασθενών τους
- χωρίς να κινδυνεύουν να αποβληθούν από το επάγγελμα, να γελοιοποιηθούν στα ΜΕ ή να διωχθούν

Διακήρυξη της Μαδρίτης

αποκάλυψη της διάγνωσης νόσου
Alzheimer και άλλων ανοιών-1

- Οι ασθενείς με άνοια έχουν το δικαίωμα να μάθουν τόσα όσο θέλουν να γνωρίζουν
- Οι ασθενείς και οι οικογένειες να μάθουν όσο γίνεται νωρίτερα
- Να αξιολογείται η ικανότητα του ασθενούς και της οικογένειας να κατανοήσουν την κατάσταση

Διακήρυξη της Μαδρίτης

αποκάλυψη της διάγνωσης νόσου
Alzheimer και άλλων ανοιών-1

- Να δίνεται ταυτόχρονα πληροφόρηση για το θεραπευτικό πρόγραμμα
  - και μέτρα για την ανακούφιση του φροντιστή
- Εξαιρέσεις από την πληροφόρηση
  - Μεγάλης βαρύτητας άνοια (όχι πιθανή η κατανόηση της διάγνωσης)
  - Φοβία για αυτή την κατάσταση
  - Ασθενής βαριά καταθλιπτικός

Διακήρυξη της Μαδρίτης

δουλεύοντας με ασθενείς και φροντιστές-1

- Σε συνεργασία με ασθενείς και φροντιστές, ανάπτυξη νομοθεσίας, πολιτικών και κλινικής πρακτικής που να αφορά τη ζωή και τη φροντίδα των ασθενών
- Να υποστηριχθεί η δημιουργία οργανώσεων ασθενών και φροντιστών
- Να εμπλέκονται οι ασθενείς στις διεθνείς και εθνικές ενώσεις ψυχιάτρων

Διακήρυξη της Μαδρίτης

δουλεύοντας με ασθενείς και φροντιστές -2

- Η καλύτερη κλινική πρακτική προκύπτει από τη συνεργασία ασθενών, φροντιστών και κλινικών
- Lobbying για καλύτερη χρηματοδότηση, εκπαίδευση του κοινού και καταπολέμηση στιγματισμού
- Ανάπτυξη εθνικών κατευθυντήριων οδηγιών για την εφαρμογή των συστάσεων

Προβλήματα των διακηρύξεων

1

?

- επιτρέπουν στους χρήστες των υπηρεσιών να εκφράσουν τις θέσεις τους ή
- εκφράζουν κυρίως την παραδοσιακή δεοντολογία του επαγγελματία (ιατρού εν προκειμένω) ή των αντιπροσώπων του;
- Η Διακήρυξη της Μαδρίτης εκ των υστέρων έδωσε βήμα στους χρήστες των υπηρεσιών

Προβλήματα των διακηρύξεων-2

?

- Παίρνουν εξιδανικευμένες θέσεις σε θέματα, μακριά από την κλινική πρακτική;
  - προκειμένου με την επίκληση των επιταγών της διακήρυξης να αλλάξει σταδιακά η κλινική πρακτική
    - πχ. το θέμα 3 της Διακήρυξης της Μαδρίτης

Ο ψυχίατρος αποδέχεται τον ασθενή ως εταίρο (partner) στη θεραπεία

Προβλήματα των διακηρύξεων-2

Διακήρυξη της Μαδρίτης -3

- Η σχέση ψυχιάτρου-ασθενούς
  - αμοιβαία εμπιστοσύνη και σεβασμός
- Ο ψυχίατρος αποδέχεται τον ασθενή ως **εταίρο** (partner) στη θεραπεία
  - του παρέχει κατάλληλη πληροφόρηση ώστε να λάβει **ελεύθερες, ορθολογικές** (rational) αποφάσεις
    - σύμφωνες με τις **προσωπικές του αξίες και προτιμήσεις**

Προβλήματα των διακηρύξεων-3

- Προκειμένου να επιτευχθεί συναίνεση τα πιο σημαντικά, αλλά αμφιλεγόμενα θέματα
  - είτε δεν συμπεριλαμβάνονται στις διακηρύξεις
  - είτε αναφέρονται σε αυτές με διαφορετικό τρόπο
- Έτσι, δεν δίνεται προσανατολισμός ακριβώς στα θέματα που υπάρχει μεγαλύτερη ανάγκη για προσανατολισμό

Προβλήματα των διακηρύξεων-3

Διακήρυξη της Μαδρίτης: δεν αναφέρονται
εκτενώς

- Τα όρια της ακούσιας νοσηλείας
- Στάση του κλινικού σε περιπτώσεις αυτοκτονίας
- Έρευνα, που δεν αφορά θεραπεία, με ψυχικά ασθενείς μη ικανούς να δώσουν συγκατάθεση

Προβλήματα των διακηρύξεων-3

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέμα 4 : είναι αντιφατικό;

- α) Η θεραπεία πρέπει πάντοτε να είναι προς το **συμφέρον του ασθενούς**
- β) Δεν εφαρμόζεται καμιά θεραπεία εάν ο ασθενής δεν είναι σύμφωνος
  - γ) εκτός εάν η αποφυγή της θεραπείας θα έθετε σε κίνδυνο τον ασθενή ή το περιβάλλον του

Τα **α, β, γ** δεν εναρμονίζονται πάντοτε

Προβλήματα των διακηρύξεων-3

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέμα 4 : είναι αντιφατικό;

- Τα δεοντολογικά προβλήματα αναφέρονται στις περιπτώσεις που
  - η **ασφάλεια** των άλλων δεν συμφωνεί με τη **βούληση** και τα **συμφέροντα** των ασθενών
  - ή όταν η **βούληση** των ασθενών είναι αντίθετη με τη θεραπεία, που είναι προς το **συμφέρον** τους

Προβλήματα των διακηρύξεων-4

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέμα 3 :
αυτονομία έναντι λογικής

- Ο ψυχίατρος αποδέχεται τον ασθενή ως **εταίρο** (partner) στη θεραπεία
  - του παρέχει κατάλληλη πληροφόρηση ώστε να λάβει **ελεύθερες, ορθολογικές** (rational) αποφάσεις
    - σύμφωνες με τις **προσωπικές του αξίες και προτιμήσεις**

Προβλήματα των διακηρύξεων-4

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέμα 3 :
αυτονομία έναντι λογικής

- Πώς διαχειριζόμαστε τους ασθενείς που παίρνουν μη έλλογες ή παράλογες αποφάσεις αν αυτές είναι αντίθετες με τις προσωπικές τους αξίες ?

Προβλήματα των διακηρύξεων-4

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέματα 4 και 3:
αυτονομία έναντι λογικής

- Συχνά δεν είναι δυνατό να μεγιστοποιήσεις την αυτονομία συγχρόνως με τη λογική
  - Αν δώσεις το προβάδισμα στην αρχή της αυτονομίας, πρέπει να σέβεσαι και τις παράλογες αποφάσεις του ασθενούς
    - αν δεν βλάπτουν τον ίδιο ή τους άλλους

Προβλήματα των διακηρύξεων-4

Διακήρυξη της Μαδρίτης, θέματα 4 και 3:
αυτονομία έναντι λογικής

- Συχνά δεν είναι δυνατό να μεγιστοποιήσεις την αυτονομία συγχρόνως με τη λογική
  - Αν δώσεις το προβάδισμα στη **λογική**, τότε δικαιολογείς τον **πατερναλισμό** τόσο στην ψυχιατρική όσο και στην υπόλοιπη ιατρική

Προβλήματα των διακηρύξεων-5

Οι κώδικες δεοντολογίας σε διάφορα πολιτισμικά περιβάλλοντα

- Στους πολιτισμούς της Ανατολής η κοινωνική ενσωμάτωση έχει μεγαλύτερη αξία από την αυτονομία
  - Το κύτταρο της κοινωνίας είναι η οικογένεια, όχι το άτομο
  - Οι αποφάσεις λαμβάνονται προς το συμφέρον της κοινότητας και όχι του ατόμου
  - Αυτονομία, συναίνεση μετά από πληροφόρηση, εχεμύθεια μπορεί να έχουν άλλο περιεχόμενο σε σχέση με τη Δύση

Προβλήματα των διακηρύξεων-5

Οι κώδικες δεοντολογίας σε διάφορα
πολιτισμικά περιβάλλοντα

- Στους πολιτισμούς της **Ανατολής** η κοινωνική ενσωμάτωση έχει μεγαλύτερη αξία από την αυτονομία
  - ο κλινικός ευρίσκεται προ ηθικού διλήματος,
    - στις περιπτώσεις που ή οικογένεια θέτει το συμφέρον της υπεράνω του συμφέροντος του ασθενούς

Προβλήματα των διακηρύξεων-5

Οι κώδικες δεοντολογίας σε διάφορα
πολιτισμικά περιβάλλοντα

Στη Δύση

- Η προτεραιότητα στην αυτονομία μπορεί να λειτουργήσει εις βάρος της θεραπείας
- Η διαχειριζόμενη φροντίδα (managed care) σχετίζεται με διλήμματα που αφορούν την εχεμύθεια, την ισοτιμία, την προτεραιότητα του συμφέροντος του ασθενούς

ΦΕΚ 287 Α' 28/11/2005

ΝΟΜΟΣ ΥΠ'ΑΡΙΘ. 3418

Κώδικας Ιατρικής Δεοντολογίας

---

1. Η άσκηση της ιατρικής είναι λειτούργημα που αποσκοπεί στη διατήρηση, βελτίωση και αποκατάσταση της σωματικής, πνευματικής και ψυχικής υγείας του ανθρώπου, καθώς και στην ανακούφισή του από τον πόνο.
2. Ο ιατρός τηρεί τον όρκο του Ιπποκράτη, ... και πρέπει, κατά την άσκηση του επαγγέλματός του, να αποφεύγει κάθε πράξη ή παράλειψη η οποία μπορεί να βλάψει την τιμή και την αξιοπρέπεια του ιατρού και να κλονίσει την πίστη του κοινού προς το ιατρικό επάγγελμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' . ΣΧΕΣΕΙΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΗ. Άρθρο 8

Η ιατρική ως σχέση εμπιστοσύνης και σεβασμού

2. Ο ιατρός φροντίζει για την ανάπτυξη **σχέσεων αμοιβαίας εμπιστοσύνης** και σεβασμού μεταξύ αυτού και του χρήστη-ασθενή. Ακούει τους ασθενείς του, τους συμπεριφέρεται με σεβασμό και κατανόηση και **σέβεται τις απόψεις, την ιδιωτικότητα και την αξιοπρέπειά τους.**
4. Ο ιατρός, ..σέβεται τις θρησκευτικές, φιλοσοφικές, ηθικές ή πολιτικές απόψεις και αντιλήψεις του ασθενή. Οι απόψεις του ιατρού σχετικά με τον τρόπο ζωής του ασθενή, τις πεποιθήσεις και την κοινωνική ή οικονομική κατάσταση του τελευταίου **δεν επιτρέπεται να επηρεάζουν τη φροντίδα ή τη θεραπευτική** αντιμετώπιση που παρέχεται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ' . ΣΧΕΣΕΙΣ

ΙΑΤΡΟΥ ΚΑΙ ΑΣΘΕΝΗ. Άρθρο 8

Η ιατρική ως σχέση εμπιστοσύνης και σεβασμού

5. Ο ιατρός **δεν πρέπει να εκμεταλλεύεται την εμπιστοσύνη του ασθενή**, να χρησιμοποιεί τη θέση του για τη σύναψη ανάρμοστων προσωπικών σχέσεων με τους ασθενείς ή τους συγγενείς τους, να ασκεί οικονομικές ή άλλες πιέσεις, να αποκαλύπτει εμπιστευτικές πληροφορίες και να συστήνει θεραπείες ή να παραπέμπει τους ασθενείς σε εξετάσεις οι οποίες δεν είναι προς το συμφέρον τους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

1. Ο **ψυχίατρος** πρέπει να προσφέρει την καλύτερη δυνατή θεραπεία σύμφωνα με τις γνώσεις του και να παρέχει τις φροντίδες του μέσα στο πλαίσιο του σεβασμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών των ανθρώπων που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές. Ενθαρρύνει επίσης τη γενικότερη προαγωγή της ψυχικής υγείας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

2. Ο ψυχίατρος οφείλει να ενημερώνεται, να εκπαιδεύεται και να επιμορφώνεται τακτικά σε θέματα που αφορούν
  - τόσο τις εξελίξεις της επιστήμης του,
  - όσο και την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των θεμελιωδών ελευθεριών των ανθρώπων που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές,
  - καθώς και στην αποφυγή και τον έλεγχο της βίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

3. Ο ψυχίατρος οφείλει

- να προβαίνει σε θεραπευτικές παρεμβάσεις που **περιορίζουν** ελάχιστα την ελευθερία του ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές
- να **ζητεί τη γνώμη** συναδέλφων του, όπου αυτό θεωρείται αναγκαίο
- όταν ο ψυχίατρος είναι υπεύθυνος για τη θεραπεία ή τις υποστηρικτικές ενέργειες που παρέχονται στο χώρο των ψυχικών διαταραχών από **άλλους επαγγελματίες**, οφείλει να τους **εκπαιδεύει και να τους επιβλέπει** κατάλληλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

4. Ο ψυχίατρος οφείλει να γνωρίζει και να αναγνωρίζει ότι ο άνθρωπος που πάσχει από ψυχικές διαταραχές είναι **δικαιωματικά εταίρος στη θεραπευτική διαδικασία.**

Η θεραπευτική σχέση βασίζεται τόσο στην **εχεμύθεια** του ιατρού, όσο και σε **αμοιβαία εμπιστοσύνη και σεβασμό**, ώστε να επιτρέψει σε αυτόν που πάσχει από ψυχικές διαταραχές να συμμετέχει στην αποφασιστική διαδικασία, σύμφωνα με τις **προσωπικές του αξίες και προτιμήσεις.**

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

5. Ο ψυχίατρος οφείλει να **ενημερώνει** τον άνθρωπο που πάσχει από ψυχικές διαταραχές για
- τη φύση της κατάστασής του,
  - τις θεραπευτικές διαδικασίες,
  - τις τυχόν εναλλακτικές θεραπείες
  - την πιθανή έκβαση των θεραπευτικών διαδικασιών

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

6. Ο ψυχίατρος **σέβεται την πνευματική, συναισθηματική και ηθική αυτονομία** του ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές. Για αυτόν το λόγο, κατά τη θεραπεία, λαμβάνει τα ανάλογα μέτρα, που **διασφαλίζουν την άσκηση των θρησκευτικών και πολιτικών επιλογών** του ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές, καθώς και τη συμμετοχή του σε πρόσφορες κοινωνικές δραστηριότητες, εφόσον αυτές δεν επηρεάζουν αρνητικά την ψυχική του κατάσταση ή δεν εμπλέκονται στην ψυχοπαθολογία του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

- 7. Ο ψυχίατρος οφείλει να **συνεννοείται** με τα πρόσωπα που αναφέρονται στο άρθρο 12 (κυρίως σχετικά με **δικαστική συμπαράσταση**), όταν ο άνθρωπος που πάσχει από ψυχικές διαταραχές δεν διαθέτει **ικανότητα** λήψης αποφάσεων, λόγω των διαταραχών αυτών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

8. Ο ψυχίατρος δεν χορηγεί **καμία θεραπεία** χωρίς τη **θέληση** του ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές, **εκτός** εάν
- η άρνηση θεραπείας θέτει σε **κίνδυνο τη ζωή** του ίδιου και εκείνων που τον περιβάλλουν
  - ή συνεπάγεται σοβαρή **επιβάρυνση της πορείας** της ψυχικής του διαταραχής.
- Αν καθίσταται επιτακτική η **αναγκαστική νοσηλεία** του ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές, αυτή πρέπει να είναι σύμφωνη με τους όρους και τις προϋποθέσεις που ορίζονται από την ισχύουσα **νομοθεσία**.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

9. Δεν επιτρέπεται στον ψυχίατρο να **επωφεληθεί από τη θεραπευτική του** σχέση με τον άνθρωπο που πάσχει από ψυχικές διαταραχές και
- να επιτρέψει να υπεισέλθουν στη θεραπεία **ανάρμοστες προσωπικές** επιθυμίες, συναισθήματα, προκαταλήψεις και πεποιθήσεις,
  - ούτε να χρησιμοποιήσει **πληροφορίες** που έχουν αποκτηθεί, κατά τη σχέση αυτή, για προσωπικούς λόγους, οικονομικά ή ακαδημαϊκά **οφέλη**.
  - **Επιτρέπεται η παραβίαση του απορρήτου**, μόνον όταν η τήρησή του θα μπορούσε να επιφέρει σοβαρή σωματική ή ψυχική βλάβη σε αυτόν που πάσχει από ψυχικές διαταραχές ή σε τρίτο πρόσωπο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

10. Ο ψυχίατρος που καλείται να διατυπώσει μια εκτίμηση για ένα πρόσωπο με σκοπούς άλλους από τους θεραπευτικούς, όπως κατά τη διενέργεια **ψυχιατροδικαστικής** εκτίμησης, οφείλει πρώτα να το **ενημερώσει** και να το συμβουλευτεί

- για το σκοπό της εκτίμησης αυτής,
- τη χρήση των ευρημάτων και
- τις πιθανές επιπτώσεις της εκτίμησης

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

11. Ο ψυχίατρος οφείλει, στις έρευνες που διεξάγονται σε ανθρώπους που πάσχουν από ψυχικές διαταραχές, να επιδεικνύει ιδιαίτερη προσοχή, ώστε να διαφυλάσσεται η **αυτονομία** τους, καθώς και η ψυχική και σωματική τους **ακεραιότητα**.
  - Επίσης, οφείλει να **ενημερώνει** τους ανθρώπους αυτούς για τους σκοπούς της έρευνας και τις ενδεχόμενες ανεπιθύμητες επιδράσεις της και να εξασφαλίζει, μετά από πλήρη, σαφή και κατανοητή ενημέρωση, τη **συγκατάθεση** των ασθενών, αναφορικά με τη συμμετοχή τους σε ερευνητικό πρόγραμμα.
  - Η προσπάθεια του ψυχιάτρου για την καλύτερη δυνατή θεραπεία ανθρώπου που πάσχει από ψυχικές διαταραχές δεν θα πρέπει **επ' ουδενί να επηρεάζεται από την άρνηση** συμμετοχής του συγκεκριμένου ανθρώπου σε έρευνα του ψυχιάτρου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

12. Ο ψυχίατρος με κανέναν τρόπο δεν θα πρέπει να χρησιμοποιεί μέσα και μεθόδους του επαγγέλματός του, **που πειθαναγκάζουν** σε τροποποίηση ή αλλαγή στάσεων και συμπεριφορών που σχετίζονται με **πολιτικές** ή και **κοινωνικές** πεποιθήσεις ή, γενικότερα, εξυπηρετούν άλλους σκοπούς πλην των θεραπευτικών και της προαγωγής της υγείας του ατόμου και της κοινωνίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Η΄. ΙΑΤΡΟΣ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΨΥΧΙΚΗΣ ΥΓΕΙΑΣ

Άρθρο 28. Φροντίδα ψυχικής υγείας

---

13. Ο ψυχίατρος πρέπει να φροντίζει ώστε οι ψυχικά πάσχοντες να παρουσιάζονται στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (Μ.Μ.Ε.) με τρόπο που, αφ' ενός μεν **προστατεύει την τιμή και την αξιοπρέπειά τους**, αφ' ετέρου δε μειώνει το **στίγμα** και τη διάκριση εναντίον τους.
- Ο ψυχίατρος δεν πρέπει να κάνει ανακοινώσεις στα Μ.Μ.Ε. για την υποτιθέμενη ψυχοπαθολογία οποιουδήποτε ατόμου.

Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και τη Βιοϊατρική - Σύμβαση του Οβιέδο (1997)

N. 2619/98, αρ. 7:

- .... το πρόσωπο που πάσχει από **διανοητική διαταραχή σοβαράς μορφής** δύναται να υποβληθεί χωρίς την συγκατάθεσή του, σε επέμβαση που αποσκοπεί στην θεραπεία της διανοητικής διαταραχής
μόνο
- στις περιπτώσεις κατά τις οποίες **χωρίς** αυτή την **θεραπεία** είναι πιθανόν να ανακύψει σοβαρή **βλάβη** της **υγείας** του.

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία - **CRPD** (ΟΗΕ, 2006)

N. 4074/12

- Δικαίωμα στην **ισότητα** ενώπιον του νόμου (αρ. 12)
  - Αναγνώριση **νομικής** προσωπικότητας
  - Αναγνώριση **δικαιοπρακτικής** ικανότητας
- Δικαίωμα στην ελευθερία & ασφάλεια (αρ. 14)
  - απαγορεύεται **στέρξη της ελευθερίας** λόγω μόνο ψυχικής διαταραχής
  - Εάν στερηθούν την ελευθερία τους, έχουν ίσα δικαιώματα και εννυήσεις

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία CRPD (ΟΗΕ, 2006)

- Απαλλαγή από **βασανιστήρια** ή σκληρή, απάνθρωπη ή ταπεινωτική μεταχείριση ή τιμωρία (αρ. 15)
- Απαλλαγή, από **εκμετάλλευση**, βία ή κακομεταχείριση (αρ. 16)
- **Δικαίωμα** σε (αρ. 19, 25, 28):
  - Ανεξάρτητη διαβίωση & ένταξη σε κοινωνία
  - Υγεία,
  - Κοινωνική προστασία

Επιτροπή για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (Γενικό σχόλιο 1-2014)

Η ακούσια ψυχιατρική θεραπεία αποτελεί
καταπάτηση δικαιώματος:

- Δικαιοπραξίας
  - Για επιλογή ιατρικής θεραπείας
- Προσωπικής ακεραιότητας
- Απαλλαγής από βασανιστήρια, εκμετάλλευση, βία και κακομεταχείριση

Επιτροπή για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρίες (Γενικό σχόλιο 1-2014)

Τα κράτη

- να σέβονται τη **δικαιοπρακτική** ικανότητα, ακόμη και στις περιπτώσεις **κρίσης**
- να παρέχουν πρόσβαση σε υποστήριξη για τη λήψη αποφάσεων, όσον αφορά την ιατρική θεραπεία

Να καταργηθούν οι νόμοι που προβλέπουν

- **ακούσια θεραπεία**
- υποκατάσταση κατά τη **λήψη αποφάσεων**

Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία-Ενοστάσεις

Ιδιαίτερα όσον αφορά στις αποφάσεις της
επιτροπής

- Ριζική ανατροπή σε σχέση με τις υπάρχουσες νομοθεσίες
- Ενδεχομένως οδηγεί σε παραβίαση σημαντικών δικαιωμάτων (υγεία, ζωή, ασφάλεια, ελευθερία)
- Αύξηση στίγματος και διακρίσεων